

Postbus 619 3300 AP Dordrecht

Bezoekadres
Spuiweg 5-7
3311 GT Dordrecht

Reactie internetconsultatie wetsvoorstel passend aanbod

IBAN: NL66BNGH0285127853
BIC: BNGHNL2G

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. Hare Excellentie mevrouw T. van Ark

Bijlage(n): geen

Datum: 20 januari 2020

Onderwerp: reactie internetconsultatie verbeteren ondersteuning mensen in bijstand

Ons kenmerk: BDS/20/2415242

Hooggeachte mevrouw Van Ark,

Hierbij reageren we namens de Drechtsteden op het concept wetsvoorstel voor verbeteren van de ondersteuning van mensen in de bijstand zoals deze ter consultatie is gepubliceerd.

Gedeelde ambitie

Met u delen we de ambitie om meer te doen om mensen die (langdurig) afhankelijk zijn van bijstand te helpen naar arbeidsinschakeling of naar maatschappelijke participatie. Een open gesprek over hoe deze ambitie te realiseren is, zouden wij zeer hebben verwelkomd. Dit open gesprek lijkt met dit wetsvoorstel niet meer mogelijk, nu in dit wetsvoorstel al is vastgelegd hoe de dienstverlening aan de doelgroep door gemeenten moet worden uitgevoerd.

Het wetsvoorstel past niet bij een decentrale uitvoering

In het wetsvoorstel wordt de dienstverlening die gemeenten aan uitkeringsgerechtigden moeten leveren, op een hoog detailniveau voorgeschreven. Zo wordt er bepaald hoe vaak iedere uitkeringsgerechtigde per jaar moet worden gesproken. Dit is in strijd met een stelsel waarin gemeenten verantwoordelijk zijn voor de wijze waarop de wettelijke opdracht wordt uitgevoerd. Gemeenten zijn als overheid die het dichtst op de burger staat als beste in staat om in te schatten wat inwoners nodig hebben om een stap vooruit te komen naar arbeidsinschakeling of maatschappelijke participatie. Gedetailleerde voorschriften voor de uitvoering zitten hier alleen maar bij in de weg. Sterker nog, deze voorschriften zullen doorontwikkeling en vernieuwing in de dienstverlening juist tegengaan.

Gemeenten doen wat mogelijk is

Sinds 2010 is twee derde van het budget dat gemeenten hebben om inwoners in de bijstand te begeleiden en ondersteunen wegbezuinigd (van € 1,5 miljard naar € 0,5 miljard, Wwb klassiek). Toch zetten gemeenten zich elke dag in om inwoners in de bijstand te ondersteunen, ook als deze een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Het huidige stelsel (wettelijke opdracht, financiële prikkels) is ingericht op arbeidsinschakeling. Met vaak grote tekorten op het uitkeringsbudget zijn gemeenten genoodzaakt focus aan te brengen en te investeren in uitstroom naar werk. Dit lukt goed, ook als sprake is van bijvoorbeeld steeds meer beperkingen bij de doelgroep. En ook in het huidige stelsel investeren gemeenten in maatschappelijk welzijn en participatie van uitkeringsgerechtigden. Deze investeringen leveren maatschappelijke baten op, maar deze baten liggen grotendeels buiten de domeinen waar gemeenten budgettair verantwoordelijk voor zijn. Sterker nog, investeren in de doelgroep die ver af staat van de arbeidsmarkt levert vaak juist extra kosten op in het gemeentelijke sociaal domein (bijvoorbeeld Wmo of schuldhulpverlening). En dit in tijden waarin veel gemeenten al nauwelijks kunnen rondkomen

met de budgetten voor het sociaal domein. Wij verwelkomen daarom een wijziging die gemeentelijke investeringen in maatschappelijke participatie beloont, anders dan nu (en in het wetsvoorstel) het geval is.

Randvoorwaarden zijn onvoldoende aanwezig

Voor gemeenten is het van cruciaal belang dat zij over de juiste randvoorwaarden beschikken om een wettelijke opdracht uit te voeren. Hier zijn ook bestuurlijke afspraken over gemaakt. Deze randvoorwaarden zijn in het wetsvoorstel geheel afwezig. Een belangrijke (maar niet enige) randvoorwaarde is de financiële. Meer aandacht en ondersteuning aan de doelgroep blijkt te werken, maar als je echt iets wil bereiken kost dit geld. Het zal honderden miljoenen kosten om een begin te maken met de realisatie van deze ambitie, zeker in het licht van de miljardenbezuiniging op het begeleidingsbudget voor de bijstand.

Het voorstel houdt een wijziging in van de gemeentelijke opdracht

Zoals ook hierboven is aangegeven, is de kern van de gemeentelijke opdracht (naast uitkeringsverstrekking) het stimuleren van arbeidsinschakeling. Dat voor elke uitkeringsgerechtigde een niet-vrijblijvend aanbod moet komen dat ook gericht kan zijn op maatschappelijke participatie of persoonlijke ontwikkeling betekent een majeure wijziging en uitbreiding van de gemeentelijke opdracht.

Het wetsvoorstel zal leiden tot een bureaucratische uitvoering

Een niet-vrijblijvend aanbod houdt in dat uitkeringsgerechtigden zijn gehouden aan de afspraken die worden gemaakt over arbeidsinschakeling of maatschappelijke participatie. De verplichting om mee te werken aan een aanbod van de gemeente is nu ook al verankerd in de wet. Dit betekent dat een niet-vrijblijvend aanbod verplichtingen met zich mee brengt voor de uitkeringsgerechtigde. De afspraken zullen dus de status van een beschikking krijgen, met alle kwaliteitseisen, administratieve last en juridische procedures van dien. En de verplichtingen die voortvloeien uit de afspraken zullen moeten worden gehandhaafd. Dit is absoluut niet de manier waarop wij inwoners willen helpen om stappen te zetten naar arbeidsinschakeling of maatschappelijke participatie. Wij willen doen wat nodig is en maatwerk bieden om inwoners daadwerkelijk vooruit te helpen. Het wetsvoorstel zal hierbij eerder in de weg zitten dan dat het ons hierbij zou helpen.

De constatering dat elk aanbod een verplichtend karakter zal krijgen is wat ons betreft een belangrijke. In de Eindexamen heeft het SCP geconcludeerd dat verplichtingen en sancties niet effectief zijn om mensen vooruit te helpen. Het verbaast ons dat toch op deze weg wordt verdergegaan. Als in een niet-vrijblijvend aanbod de verbinding naar andere domeinen van ondersteuning wordt gelegd (als bijvoorbeeld het niet-vrijblijvende aanbod inhoudt om ondersteuning te zoeken bij wijkteams, GGZ, Wmo of schuldhulpverlening), dan zal het verplichtende en sanctionerende karakter van de bijstand ook in deze domeinen doorwerken. Dit is een onwenselijke manier om de verbinding te leggen in het sociaal domein.

Het proces laat onvoldoende ruimte voor een zorgvuldige verkenning

Het proces zoals u dat voor zich ziet om dit wetsvoorstel uit te voeren laat onvoldoende ruimte voor input vanuit de gemeenten op de vraag waarmee de doelgroep echt geholpen is. Het zou logisch zijn geweest als er een gezamenlijke grondige verkenning had plaatsgevonden van het vraagstuk, de huidige praktijk, de oplossingsrichtingen en de uitvoerbaarheid daarvan. Van een daadwerkelijke verkenning is geen sprake als het gesprek alleen kan worden gevoerd over (de details van) een wetsvoorstel dat bovendien binnen de budgettaire kaders moet worden ingevoerd. We spreken daarom de wens uit dat er alsnog een dergelijke grondige verkenning zal komen en dat het wetsvoorstel in zijn huidige vorm van tafel gaat.

Hoogachtend,

P.J. Heijkoop
Regionaal Portefeuillehouder sociaal Drechtstedenbestuur